

Возник Михайло Володимирович —
начальник кафедри тактико-спеціальної
підготовки Академії управління МВС

Ефективність організації управління силами та засобами, що беруть участь у забезпеченні масових заходів та протидії організованій злочинності

У науковій статті досліджено зв'язок між якістю функціонування системи управління органів внутрішніх справ і прогнозуванням масштабу і характеру масових заходів, що проводяться.

Ключові слова: оцінювання ефективності, якість, організація управління, ефективність, масові заходи, прогнозування.

Досвід діяльності органів внутрішніх справ засвідчує, що існуючі проблеми в організації управління під час забезпечення масових заходів не обмежуються вирішенням практичних організаційних питань. Об'єктивне відставання проходження циклу управління і прийняття відповідних рішень та їх забезпечення від змін обстановки означає **наявність проблеми** з оцінювання ефективності організації управління силами та засобами ОВС в умовах забезпечення масових заходів.

Вирішення цієї проблеми проводиться у відповідності до Програми науково-дослідних робіт за темою: “Методологія й генезис дослідження проблем управління рівнем громадського порядку та безпеки працівників ОВС”, що затверджена в Академії управління МВС. Мета цієї Програми — розробка методології дослідження тактики діяльності працівників ОВС щодо поліпшення ефективності управління станом (рівнем) громадської безпеки, громадського порядку, забезпеченням безпеки працівників ОВС в підрозділах.

У попередніх наукових дослідженнях частково розглядалися питання забезпечення масових заходів органами внутрішніх справ. У роботах таких дослідників, як В. І. Маєвський, В. Д. Гвоздецький, О. В. Копан, О. В. Каверін, С. П. Потеряйко, були розкриті правові та психологічні аспекти прийняття управлінських рішень щодо запобігання масовим порушенням громадського порядку [1, с. 10—13], проблеми протидії організованій злочинності, масовим заворушенням з огляду на вітчизняний та зару-

біжний досвід діяльності правоохоронних органів [2, с. 128—134], проблеми вдосконалення підготовки органів внутрішніх справ щодо забезпечення масових заходів [3, с. 165—168], головні чинники професійно-психологічної готовності органів внутрішніх справ до охорони громадського порядку під час масових заходів [4, с. 148—150], надійність функціонування системи управління органів внутрішніх справ у спеціальних операціях як критерій оцінювання її ефективності [5, с. 96—99].

Однак, вирішення проблеми комплексного оцінювання ефективності організації управління під час забезпечення масових заходів **раніше не розглядалося.**

Метою наукової статті є розроблення на основі аналізу попередніх наукових досліджень та досвіду дій органів внутрішніх справ підходу до оцінювання ефективності організації управління під час забезпечення масових заходів на підставі єдиного критерію оцінювання ефективності організації управління.

В роботі С. П. Потеряйко, С. О. Акулова [5, с. 96—99] система управління органами внутрішніх справ розглядалася як ієрархічна структура, що являє собою сукупність функціонально взаємопов'язаних між собою органів і пунктів управління, системи зв'язку, автоматизації та інших систем. Це обумовлює використання системного підходу для дослідження питань оцінювання ефективності організації управління [6 ; 7]. В якості показників ефективності організації управління були обрані такі, що забезпечували оцінювання не тільки внутрішніх властивостей системи управління, але й відображали її вплив на результат виконання органами внутрішніх справ поставлених завдань. Серед них:

рівень ефективності процесу організації управління силами та засобами, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів (K_{oy}), який визначається за формулою [6 ; 7 ; 8] :

$$K_{oy} = \sum_{i=1}^n P_{efi} \cdot W_i \quad (1)$$

де: W_i — вага i -го пункту управління у системі управління силами та засобами, які виконують завдання щодо забезпечення масових заходів;

n — кількість пунктів управління, що входять у систему управління силами та засобами, які виконують завдання щодо забезпечення масових заходів.

та показник, що відображає ступінь реалізації потенційних можливостей сил та засобів, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів (E_{nc}), який визначається із співвідношення [6—8]:

$$E_{nc} = \frac{U_p}{U_{nom}} \quad (2)$$

де: U_p — реалізуємі можливості сил та засобів, які виконують завдання щодо забезпечення масових заходів, з урахуванням функціонування створеної під час організації управління системи управління;

U_{nom} — потенційні можливості сил та засобів до початку виконання завдань щодо забезпечення масових заходів.

Реалізуємі можливості сил та засобів визначаються з виразу [6—8]:

$$U_p = U_{nom} \cdot K_{oy}$$

Для того, щоб визначити в якій мірі ступінь використання (3) нційних можливостей (E_{nc}) дозволяє реалізувати цільову функцію, потрібно її величину порівняти з необхідною (E_{ncn}), при якій забезпечується досягнення мети застосування сил та засобів, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів. Необхідний ступінь реалізації потенційних можливостей сил та засобів, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів визначається із співвідношення [6—8]:

$$E_{ncn} = \frac{U_n}{U_{nom}} \quad (4)$$

де: U_n — можливості сил та засобів, які необхідно реалізувати за умови досягнення мети забезпечення масових заходів у необхідний (установлений) час.

Величина U_n визначається шляхом моделювання, виходячи з потреби у ресурсному забезпеченні масових заходів.

Порівнявши ефективність застосування сил і засобів, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів (E_{nc}) з необхідною ефективністю (E_{ncn}), можна судити про ступінь внеску створеної під час організації управління системи управління в досягнення мети забезпечення масових заходів.

Виходячи із вищезрозглянутого, критерієм оцінювання ефективності організації управління щодо забезпечення масових заходів став вираз виду:

$$E_{nc} \geq E_{ncn} \quad (5)$$

Однак, для оцінювання ефективності в реальних умовах обстановки необхідно передбачати врахування багатоваріантності ситуації, тобто величина U_n є насправді множиною значень, що передбачають необхідність реалізації за умови досягнення мети при різних варіантах проведення масових заходів $\{U_{n1}, U_{n2}, \dots, U_{nm}\}$. У такому випадку масивом значень є і вели-

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

чина необхідної ефективності ($E_{\text{нсп}}$) $\rightarrow \{E_{\text{нсп}1}, E_{\text{нсп}2}, \dots, E_{\text{нсп}n}\}$. Існування таких масивів та різна ресурсна потреба в забезпеченні масових заходів призводить до необхідності створення резерву сил та засобів та резерву управління ними для забезпечення одних і тих же масових заходів. Ці резерви гарантують необхідний рівень використання процесу організації управління силами та засобами, що виконують завдання щодо забезпечення масових заходів ($K_{\text{оу}}$).

Мінімізація такого резерву, а отже раціональне використання сил і засобів для забезпечення масових заходів, можливі шляхом завчасного та обґрунтованого прогнозування масштабу і характеру масового заходу. Основою такого прогнозування є попередня інформація, отримана в ході попереднього оперативного опрацювання майбутнього масового заходу. Отже, існує прямиий зв'язок між ефективністю управління масовими заходами та прогнозуванням (визначенням) їх масштабу і характеру. Найбільш прийнятним варіантом у такому випадку є точний прогноз масштабу і характеру майбутніх масових заходів, що на практиці майже нездійснено. Більш реалістичним є підхід, що ґрунтується на визначенні двох, трьох можливих варіантів проведення масових заходів, близьких до точного прогнозу. Звичайно таке прогнозування зводиться до двох маргінальних — песимістичного та оптимістичного. При забезпеченні масових заходів значного масштабу такий підхід виглядає найбільш прийнятним.

Висновки. Забезпечення ефективності організації управління ОВС під час забезпечення масових заходів передбачає не просто створення такої системи управління, яка забезпечує виконання органами внутрішніх справ поставленого завдання, а проведення попередніх заходів із вивчення масштабу і характеру конкретного заходу до його проведення. В цьому питанні найбільш прийнятним є здійснення прогнозної характеристики масового заходу із визначенням декількох (здебільшого двох) варіантів його проведення — песимістичного та оптимістичного.

Максимальна реалізація потенційних можливостей ОВС передбачає обов'язкову наявність резерву сил і засобів та управління ними, який може бути використаний при песимістичному варіанті проведення масового заходу. Тільки в такому випадку можливе забезпечення необхідної **ефективності управління ОВС**.

Вищерозглянутий показник та критерій і відповідні математичні залежності дозволяють оцінити ефективність організації управління щодо забезпечення масових заходів.

Подальшим напрямом наукових досліджень може бути створення комплексної методики оцінювання ефективності організації управління силами та засобами, що беруть участь у забезпеченні масових заходів.

Список використаних джерел

1. Маєвський В. І. Забезпечення правопорядку під час проведення масових заходів / В. І. Маєвський // Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф. — Київ, 2009. — С. 10—13.
2. Гвоздецкий В. Д. Управленческие основы противодействия органами внутренних дел массовым беспорядкам и проявлениям терроризма / В. Д. Гвоздецкий // Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф. — Київ, 2009. — С. 128—134.
3. Копан О. В. Комплексна методика вдосконалення працівників ОВС щодо забезпечення масових заходів / О. В. Копан, М. В. Возник // Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф. — Київ, 2009. — С. 165—168.
4. Каверін О. В. Характеристика професійно-психологічної готовності працівників ОВС до охорони громадського порядку під час масових заходів / О. В. Каверін // Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф. — Київ, 2009. — С. 148—150.
5. Акулов С. О. Оцінювання ефективності системи управління органів МВС у спеціальних операціях / С. О. Акулов, С. П. Потеряйко // Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму : зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф. — Київ, 2009. — С. 96—99.
6. Загорка О. М. Елементи дослідження складних систем військового призначення / Загорка О. М., Мосов С. П., Сбитнев А. І., Стужок П. І. — К. : НАОУ, 2005. — 99 с.
7. Основи теорії оцінювання ефективності складних систем (методологія військово-наукових досліджень) : навч. посіб. — Київ : НАОУ, 1999. — 32 с.
8. Вентцель Е. С. Исследование операций : задачи, принципы, методология / Е. С. Вентцель. — М. : Наука, 1988. — 208 с.

В науковій статті досліджено зв'язок між якістю функціонування системи управління органів внутрішніх справ і прогнозуванням масштабу та характеру проводимих масових заходів.

A scientific article investigated the relationship between quality management system of the internal affairs bodies and prediction of the scale and nature of ongoing events.

Стаття надійшла до редакції журналу 29 травня 2010 року.